

ARNIKA

Následující příběhy jsou důkazem, že věci kolem nás lze ovlivňovat k lepšímu. Jejich společným jmenovatelem je úsilí lidí, kteří využili svých svobod a práv, ale i volného času a dovedností, pro ochranu veřejného prostoru a životního prostředí. Bez nich by byl seznam úspěchů Arniky hodně krátký a naše práce by nás snad ani nebavila.

Děkujeme vám, Arnika.

Tým Bořena a záchrana ohrožených rostlin

Historie Arniky se začala psát 29. září 2001. Od samotného počátku k Arnice patří Tým Bořena. Jeho členové v osmdesátých a devadesátých letech úspěšně přestěhovali osm chráněných druhů rostlin z předpolí Radovesické výsypky, kde jim hrozilo zasypaní hlusinou z bilinských dolů. Dnes Arnika skrz Tým Bořena pečuje o přírodně cenná území v Českém středohoří. Většinou se jedná o stejná území, kam byly přesazeny ohrožené rostliny. Součástí každoroční péče je kosení, odstraňování náletových dřevin a celkové vyčištění lokalit, takže na nich mohou vzácné rostliny déle růst. Víkendové Tábory Bořeny se konají každý rok uprostřed září a jsme vděční za každého, kdo má chuť přidat ruku k dílu.

Tábor Týmu Bořena v roce 2010.

Autor: Luboš Hlavinka,
dobrovolník Arniky

Happening Arniky „Na jez vám pečeme. Ryby!“.

Autor: Jan Losenický

MŽP odmítlo jezy na Labi

Rok 2002 byl prvním úplným rokem existence Arniky. V kampani Živé Labe jsme spolu s Děti Země a ústeckým sdružením Přátelé přírody slavili velký úspěch v kauze plánovaných jezů na Labi. V rámci posouzení vlivů stavby na životní prostředí (EIA) totiž Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP) vydalo k záměru negativní stanovisko. Kauzou se zabýváme dodnes. Rejdaři o stavbu děčínskému jezu usilují už téměř dvacet let a je velmi pravděpodobné, že po jeho realizaci budou prosazovat i druhý jez u Krásného Března. Dokumentaci poslední verze projektu investora vrátilo MŽP v květnu 2011 v rámci procesu EIA k přepracování kvůli nedostatečnému zpracování dopadů na Naturu 2000.

Další úspěchy: spolupořádali jsme koupací den, kterého se u nás a v Německu zúčastnilo na 70 tisíc lidí, díky kampani Arniky Šetrné papírování přešlo Ministerstvo životního prostředí (a v roce následujícím i Senát ČR) na recyklovaný papír, pomohli jsme chránit park Balabenka...

Do škol přišla soví návštěva

V roce 2003 Arnika odstartovala projekt Sovy do škol. Jen za první rok se ho zúčastnilo přes 10 tisíc dětí ze základních škol a pro velký zájem pokračoval i v dalších dvou letech. Během přednášek se děti dozvěděly, čím se sovy živí, které druhy sov u nás mohou potkat nebo třeba o kolik stupňů dokážou otočit svoji hlavu (až o 270°). Součástí setkání byly živé sovy ze záchrané stanice pro divoká zvířata. Kromě přednášek jsme zorganizovali výpravy za sovím houkáním, tábora souborů a putovní výstavu „Naše sovy“.

Další úspěchy: zabránili jsme zastavení unikátních biocenter v Milovicích, kde měla stát zkušební automobilová dráha, uchránili jsme před kácením park na Havlíčkově náměstí v Ostravě-Porubě, ve spolupráci s dalšími sdruženími jsme zachránili právo veřejnosti na účast ve správních řízeních...

Návštěva sov na základní škole. Autor: archiv Arniky

Jindřich Petrlík z Arniky v kostýmu Švejka veze pochroumaný IRZ do poslanecké sněmovny. Tam se ho zrovna snaží připravovaným zákonem osekát, aby se největší znečišťovatelé vyhnuli veřejnému zostuzení. Autor: Marek Jehlička

Podniky musí do IRZ ohlašovat znečišťující látky a odpady

Rok 2004 byl prvním ohlašovacím rokem, za který museli velcí znečišťovatelé v České republice nahlašovat své emise a odpady do Integrovaného registru znečišťování (IRZ). Došlo tak k zúročení několikaletých aktivit kampaně Arniky Budoucnost bez jedů. Hlavně jsme ale mohli na základě dat z IRZ v následujícím roce sestavit první žebříček největších znečišťovatelů v naší zemi. V roce 2011 jsem tak vyhlásil největší „špindýr“ průmyslu už po sedmé. Během krátké historie IRZ několikrát proběhlo ve sněmovně silné lobbování za omezení registru. Arnika se vždy proti snahám o omezení účinnosti IRZ ohradila. Naši kampaň za záchranu registru v roce 2007 podpořilo 208 starostů a zastupitelů a svým podpisem pod petici „Budoucnost bez jedů II“ přes 16 tisíc lidí. Podobu registru bohužel musíme bránit i v současnosti, kdy se Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) opětovně pokouší zredukovat jeho účinnost.

Další úspěchy: společně se sdružením Pod Rovněmi se nám povedlo zastavit těžbu granátů v Podkrkonoší, veřejnost a novináře jsme seznámili s riziky bromovaných zpomalovačů hoření a zahájili diskuzi o jejich zákazu v ČR, Arnika se stala regionálním centrem mezinárodní sítě IPEN (Mezinárodní síť pro eliminaci POPs) pro střední Evropu a Balkán...

Zveřejnění výsledků studie o toxických látkách ve vejcích z domácích chovů

V roce 2005 Arnika zveřejnila výsledky analýzy vajec z domácích chovů. Mezinárodní studie, na které Arnika spolupracovala se sítí IPEN, bohužel prokázala kontaminaci vajec dioxiny, polychlorovanými bifenoly (PCB) a hexachlorbenzenem (HCB). Zpráva byla o to nepřijemnější, že vzorky vajec z ČR patřily z hlediska PCB a HCB k těm nejhorším. Už v roce 2002 Česká republika přitom ratifikovala Stockholmskou úmluvu, která prosazuje eliminaci těchto i dalších nebezpečných perzistentních organických látek (POPs). Zveřejnění výsledků studie přispělo ke schválení Národního implementačního plánu Stockholmské úmluvy, ve kterém byla nakonec zahrnuta část z návrhů neformální sítě nevládních organizací a samospráv koordinované Arnikou.

Další úspěchy: přesvědčili jsme první společnosti, konkrétně Ahold (prodejny Hypernova a Albert) a Šetra, aby přestaly používat PVC obaly pro potraviny, s místními obyvateli jsme zastavili nelegální navážení stavebních sutí u obce Chotoviny, zachránili jsme alej v Zemské ulici v Lysé nad Labem, Arnika koordinovala 1. Evropský den koupání v řekách „Big jump“, kterého se zúčastnilo na 13 tisíc lidí...

Happening Arniky upozorňující na znečištění areálu Spolany Neratovice a jejího okolí PCB, DDT a dalšími nebezpečnými látkami.
Autor: archiv Arniky

Lokalita v údolí Labe je jedním z míst, které bylo při tvorbě seznamu naturových území účelově zmenšeno. Důvodem bylo prosazení stavby plavebního stupně u Děčína.

Autor: Václav Sojka, www.vaclavsojka.cz

Evropská komise rozhodla, že ČR musí doplnit Naturu 2000

Natura 2000 je soustava území, která chrání nejvzácnější a nejzajímavější živočichy, rostliny a přírodní stanoviště v Evropě. Při tvorbě seznamu ČR byly v některých případech zohledněny před ochranou přírody spíše politické a investiční zájmy. Arnika a další neziskové organizace zabývající se ochranou biodiverzity proto založily společnou Koalici pro Naturu 2000, která vypracovala vlastní stínový návrh chráněných území. Na jeho základě a díky podané stížnosti Evropská komise nařídila v roce 2006 české vládě doplnit seznam o další lokality.

Další úspěchy: prosadili jsme omezení výroby chlóru s použitím rtuti na konec roku 2012, lidem v Libčanech jsme pomohli s likvidací nelegálního skladu nebezpečných chemikálií, chránili jsme Čechelické jezero u Mělníka před zasypaním odpady...

Výhra v kauze havarované skládky v Pozdřátkách

Kauza skládky v Pozdřátkách se táhla od roku 1994. Místo, které vidíte na obrázku, bylo ještě v roce 2010 plné nebezpečného odpadu. Kvůli špatnému postupu při stavbě došlo několikrát k úniku kyseliny sírové, těžkých kovů a dalších toxických látek do okolí a podzemních vod. Vlastník skládky přesto usiloval o její rozšíření. Po našich námitkách Ministerstvo životního prostředí ale v roce 2007 zakázalo skladování dalších odpadů a začalo jednat o vyčištění skládky. Asanace by měla být dokončena v roce 2012.

Další úspěchy: ubránili jsme Integrovaný registr znečišťování před snahami průmyslu o omezení jeho účinnosti, zahájili jsme testování hraček na přítomnost ftalátů, po kterém se problémem začaly zabývat státní instituce, zachránili jsme alej vedoucí do Třeště, do sporu o výstavbu mrakodrapů na dohled od historického jádra Prahy jsme zapojili Centrum světového dědictví UNESCO...

Pohled na skládku v Pozdřátkách v listopadu 2010. Po odstranění kontaminované půdy se celá plocha zalesní.

Autor: Jan Losenický

Úvodní fotografie k publikaci „Slastná nevědomost o bisfenolu A“. V posledních deseti letech je působení této látky spojováno s překvapujícím počtem nemocí, jako je například neplodnost, obezita, rakovina prsu, špatná funkce štítné žlázy. Autor: Jan Losenický

Omezujeme působení toxických látek na nejmenší

K roku 2008 už celkem pět nemocnic započalo díky Arnice s náhradou zdravotnických pomůcek z PVC za bezpečnější alternativy. Z PVC se vyrábí například vaky na skladování krve, umělých výživ nebo léčivých roztoků, dále hadičky, jimiž tyto tekutiny protékají, nebo třeba dýchací masky a trubičky. Obzvláště citlivé na působení ftalátů jsou předčasně narozené děti. Jejich reprodukční systém je stále ve vývinu a vzhledem k jejich nízké váze je příjem ftalátů na kilogram tělesné váhy mnohonásobně vyšší než u dospělých pacientů. Kampaň Arniky byla proto cíleně zaměřena na novorozenecká oddělení. V následujícím roce jsme vydali českou verzi publikace pojednávající o nebezpečí bisfenolu A, který se používá například pro výrobu kojeneckých lahví, a skládačku „Jak vybrat bezpečnou hračku“. Ta doplnila stejnojmennou sérii přednášek.

Další úspěchy: vydali jsme knihu „Generace v ohrožení“ a uspořádali přednáškové turné s jejím autorem Tedem Schettlerem, který se dlouhodobě zabývá problematikou látek ohrožujících lidskou plodnost, sdružení ve Skutči jsme pomohli podat úspěšnou žalobu proti kácení stromů kvůli stavbě supermarketu, prosadili jsme zlepšení monitoringu životního prostředí ve Spolaně Neratovice...

Odkrytí kouřové clony kolem územního plánování v Praze

Jedním z největších témat v roce 2009 pro nás byla problematika nového územního plánu Prahy a zastavování veřejných míst v naší metropoli. Podařilo se nám ukázat, že zeleň přibývá pouze na papíře a ve skutečnosti dochází pomocí tzv. „celoměstsky významných změn“ k jejímu úbytku. V konkrétních kauzách: Roztyly, Trojmezí, skládka v Ďáblicích apod. jsme pomohli místním občanům zapojit se do rozhodovacích procesů. Dále jsme koordinovali podání námitek desítek občanských iniciativ k územnímu plánu Prahy, ke kterým se připojilo přes 17 tisíc Pražanů.

Další úspěchy: ochrannými bílými pruhy jsme opatřili aleje u Třeště, Hostomic nebo u Žižkova Pole, uspořádali jsme terénní exkurze a semináře k revitalizaci vodních toků a měkkým protipovodňovým opatřením, pomohli jsme zachránit přírodně cennou lokalitu u Rančářova nedaleko Jihlavy a desítky stromů na Střeleckém ostrově v Praze...

Při happeningu „Čisté uši“ jsme pražským zastupitelům vyčistili jejich sluchové orgány, aby konečně mohli začít naslouchat občanům.
Autor: Jan Losenický

Během akcí „Natírat a chránit“ Arnika a její dobrovolníci natřeli bílou barvou přes 500 stromů jako připomenutí tohoto užitečného opatření, na které se v poslední době pozapomnělo. Autor: Jan Losenický

Aleje se dočkaly lepší ochrany

Několikaletá kampaň Arniky „Zachraňme stromy“ slavila větší úspěch už v roce 2009, kdy byla přijata novela zákona o ochraně přírody a krajiny, která zaručila alejím větší ochranu. V roce 2010 se nám pak podařilo přesvědčit správu silnic Vysočiny, aby přistoupila k bezpečnostnímu značení alejí. V kampani dále pokračujeme, zjišťujeme statistiky vykáčených stromů, mapujeme současný stav alejí v ČR a snažíme se přesvědčit odpovědné úřady, aby se vyhnuly zbytečnému kácení zdravých stromů.

Další úspěchy: po sedmileté kampani Arniky byla konečně zahájena dekontaminace bývalého skladu pesticidů v Klatovech-Lubech, ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci jsme zmapovali aleje Olomouckého kraje – první kraj v ČR tak získal podrobnou databázi alejí, u tří mateřských center jsme zahájili pilotní projekt jejich ekologizace, otestovali jsme a upozornili na školní pomůcky obsahující nebezpečné ftaláty...

Zlepšení chemické bezpečnosti v Arménii

Od roku 2010 se zabýváme problematikou toxických zátěží v Arménii. Konkrétně jde o místa, která jsou kontaminována pesticidy. Ve spolupráci s neziskovou organizací „Arménské ženy pro zdraví a životní prostředí“ jsme provedli odběry vzorků z ohrožených lokalit, zajistili jejich vyhodnocení a doporučili arménským úřadům vhodné způsoby likvidace těchto zátěží. Díky projektu byla například prokázána kontaminace některých lokalit DDT a v jednom případě byly dokonce objeveny pozapomenuté zásoby této nebezpečné látky. V současné době připravujeme podobný projekt v Bělorusku.

Další úspěchy: nechali jsme analyzovat vzorky ryb a sedimentů z českých řek, které odhalily přítomnost bromovaných a fluorovaných látek, vůbec poprvé jsme podle dat z IRZ kromě největších znečišťovatelů ovzduší zveřejnili také největší znečišťovatele Labe a jeho přítoků, Evropská komise podpořila návrhy neziskových organizací na další doplnění „naturových“ uzemí...

Odebírání vzorků v bývalém skladu pesticidů v Arménii.
Autor: Ondřej Petřík

Pokud se vám líbí, čím se zabýváme, tak samozřejmě uvítáme vaši podporu. Nejsme největší, ani nejhlásitější, ale věříme tomu, že odvedená práce mluví za nás. (A máme toho na svém kontě mnohem víc: www.arnika.org/pribehy-s-dobrym-koncem.)

Právě příspěvky od drobných dárců nám umožňují pracovat na jednotlivých kampaních, jako je třeba ochrana alejí a stromů nebo prevence před toxickými látkami, nezávisle a dlouhodobě. Více informací o našich aktuálních kampaních najdete na www.arnika.org.

Číslo účtu pro dary a členské příspěvky: **290 011 7959 /2010.**